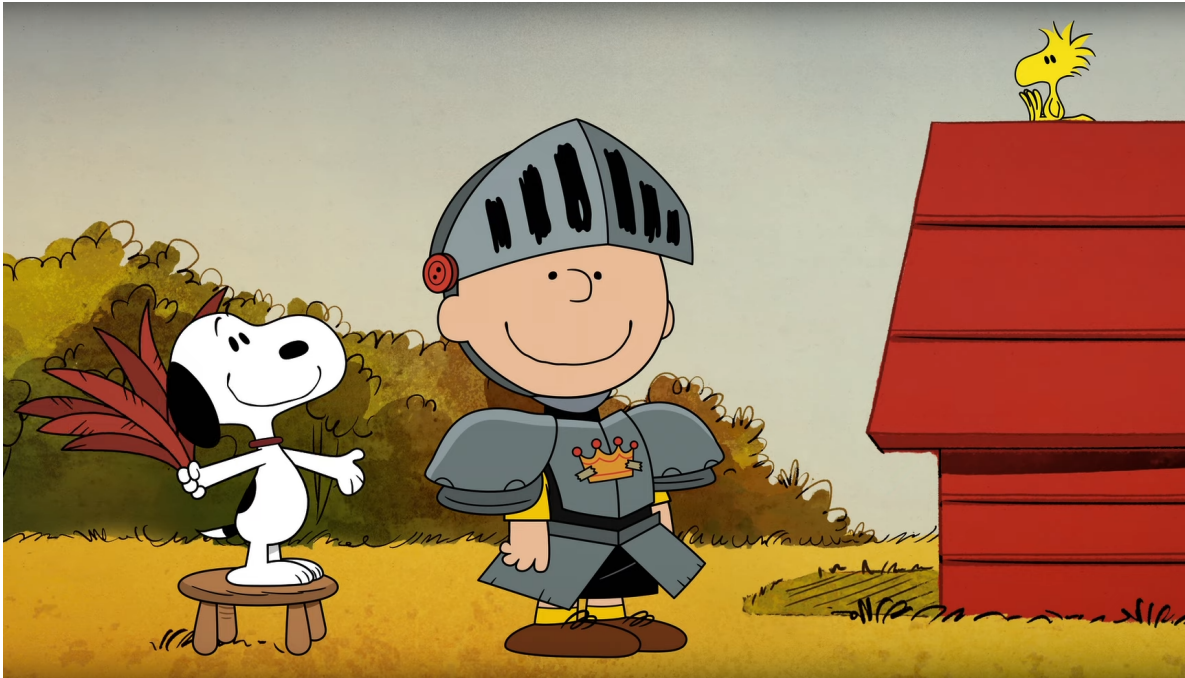

Obleč si svého táborníka

uživatelský manuál pro táborníky, jejich rodiče a další tvořivé osoby
1. vydání

Přidejte peří. Peří spraví všechno.

Obecné poučení

- Základy šití
- Ruční šití a druhy stehů
- Materiály

Plášť

- Půlkolový plášť

Kápě

Přehoz

Košile/tunika

Doplňky

Další inspirace z předchozích táborů

Obecné poučení

Tento manuál je určen pro všechny, kteří shání inspiraci na výrobu jednoduchého a pěkného kostýmu. Je nakonec poměrně obsáhlý, ale nepropadejte panice.

Víme, že mnozí táborníci (nebo jejich blízcí) mají tvořivé ruce. Proto jsme připravili tento manuál, kdyby chtěli tyto své ruce během prázdnin zaměstnat.

Můžete si vyrobit jeden z níže uvedených kusů nebo se inspirovat někde úplně jinde.

Základy šití

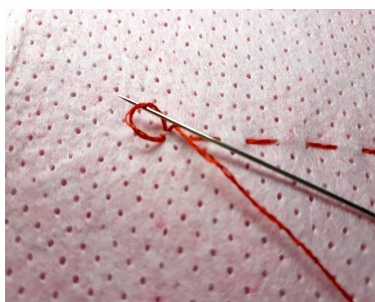
Pokud máte šicí stroj a umíte s ním (nebo vás s ním někdo naučí), je všechno o něco jednodušší a rychlejší, ale zvládnete to i jen s jehlou a nití, i když to bude trvat o něco delší dobu.

Oblečení má vnitřní, rubovou stranu a vnější, pohledovou, kterou vidíme. Rubová strana bude uvnitř a nebude při nošení vidět, proto všechny uzlíky, výraznější švy, zahnutí látky při lemování dělejte na rubu. Ať je líc na pohled co nejkrásnější.

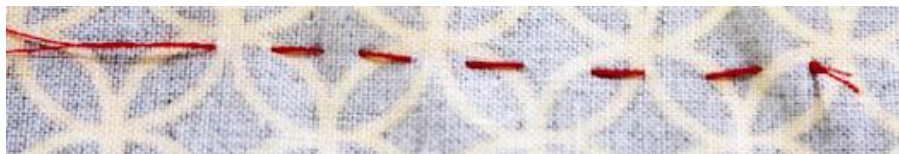
Některé látky mají rub a líc odlišný. Z rubu jsou barvy světlejší, vzor není tak výrazný (třeba obrázky na další straně u lemování jedné látky). Jednobarevné bavlny a lny mají obě strany často stejné. Když bude potřeba, abyste si při střihání dali pozor u látek s odlišným rubem a lícem, upozorním vás na to.

Ruční šití a druhy stehů

- ruční šití trvá déle, ale ve středověku šicí stroj taky nikdo neměl
- ustříhnete si cca metr nitě (kus dlouhý tak akorát, abyste nemuseli navlékat hned další, ale aby nebyl příliš dlouhý, ten už se potom hodně zamotává a nepracuje se s ním dobře)
- **nit navléknete do jehly**, na konci uděláte několik uzlíků na sobě
 - buď si můžete svázat oba konce nitě dohromady (šijete pak nití dvojité)
 - nebo si zauzlujete jen jeden konec a šijete tenčí nití
- mezi jednotlivými stehy (bodnutími do látky) dělejte mezery max 7 mm
 - větší mezery sice zaručí rychlejší tempo šití
 - ale taky se to na vás pak rychleji rozpadne
- **zakončení**
 - když už vám dochází nit (zbývá třeba 10 cm), je potřeba zapošít její konec, aby se nepárala a pak si navléknout novou a pokračovat v práci
 - zakončujte radši dřív s delší nití, s mini zbytkem to jde docela těžko
 - podvlékněte jehlu pod nejbližším stehem než ho utáhnete a provlékněte smyčkou jehlu, poté utáhněte
 - celý postup ještě aspoň dvakrát zopakujte
 - vytvoří se uzlík, který bude držet
 - až uděláte dostatek uzlíků, ustříhnete přebývající nit (s malou rezervou)

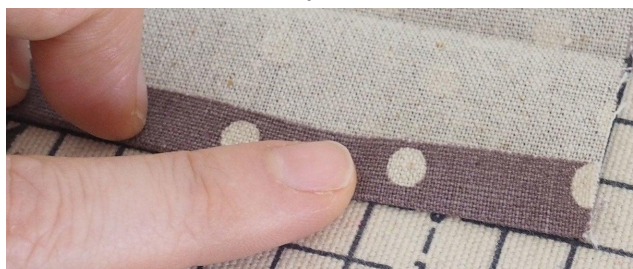

- **klasický rovný steh**
 - píchnete nití do látky, otočíte na druhou stranu, píchnete o kousek dál a takhle pokračujete a vytváří se vám rovná přerušovaná čára z obou stran _ _ _ _ _
 - tímto stehem sešíváme víc kusů látky k sobě

- **lemování**

- většinou sešijeme dvě látky k sobě rovným stehem a potom začistíme okraje lemovacím stehem, aby se nám látka nepárала a časem úplně nerozpadla (musím chytit nitky látky na kraji k sobě, aby neutíkal)
-
- lemování na šicím stroji - obrázek se žlutou látkou vypadá jako vvvvvv
- lemovací steh může fungovat také jako zdobení, když si vybereme nit v kontrastní barvě k látce
-
- ruční lemování - obrázek s modrou látkou
- bodnete jehlou blízko k okraji, vrátíte se s ní opět na tu 1. stranu a bodnete s jehlou o kousek dál, ze stejné strany jako u prvního vpichu
- látka se tím trochu smáčkne a nebude se třepit
- **lemování jedné látky** - když chceme olemovat třeba spodek sukně, pláště nebo konec rukávu, můžeme také látku dvakrát zahnout, tím se nám ten roztřepený lem schová a pak ho prošijeme rovným stehem - nemusíme pak použít cikcak
 - přehneme asi 1 cm látky, kterou chceme olemovat

- přehneme ještě jednou asi 1 cm látky, zašpendlíme, ať se nám to přehnutí nerozpadne a následně prošijeme rovným stehem

Materiály

- ve středověku se používala hlavně vlna a len, případně hedvábí, brokáty a kožešiny
- tyto materiály jsou však docela drahé, na svůj kostým úplně klidně použijte levnější materiály:
 - bavlna
 - třeba staré bavlněné prostěradlo
 - nebo závěsy ze sekáče/vinted - hodně látky za relativně málo peněz
 - bavlnu spíš jednobarevnou než s divokými vzory
 - samozřejmě můžete použít i další nepružné látky, fantazii se meze nekladou 😊

Plášť

- plášť je kus oděvu, který se hodí na spoustu příležitostí a jistě ho využijete i na dalších táborech
- také je velikostně velmi univerzální a odpustí mnohé šicí nepřesnosti, takže to klidně může být vaše první věc, kterou si kdy ušijete
- můžete si ho vyrobit s kapucí nebo bez kapuce
- případně si můžete k plášti bez kapuce vyrobit samostatnou kápi
- můžete vzít i jen větší obdélník látky a ten spínacím špendlíkem připevnit, aby vám držel kolem krku
- různé pláště můžete okouknout třeba v albu z našeho tábora Pán prstenů (společné fotky v kostýmech na konci alba) nebo Škola čar a kouzel Kachnotlačky:

<https://www.rajce.idnes.cz/album/9nVCVDdQTOJx2aFI>

<https://www.rajce.idnes.cz/album/9CbupvIcfJClynIm>

a jak můžete vidět z ilustračních fotografií, je to velmi efektní část kostýmu

Půlkolový plášť

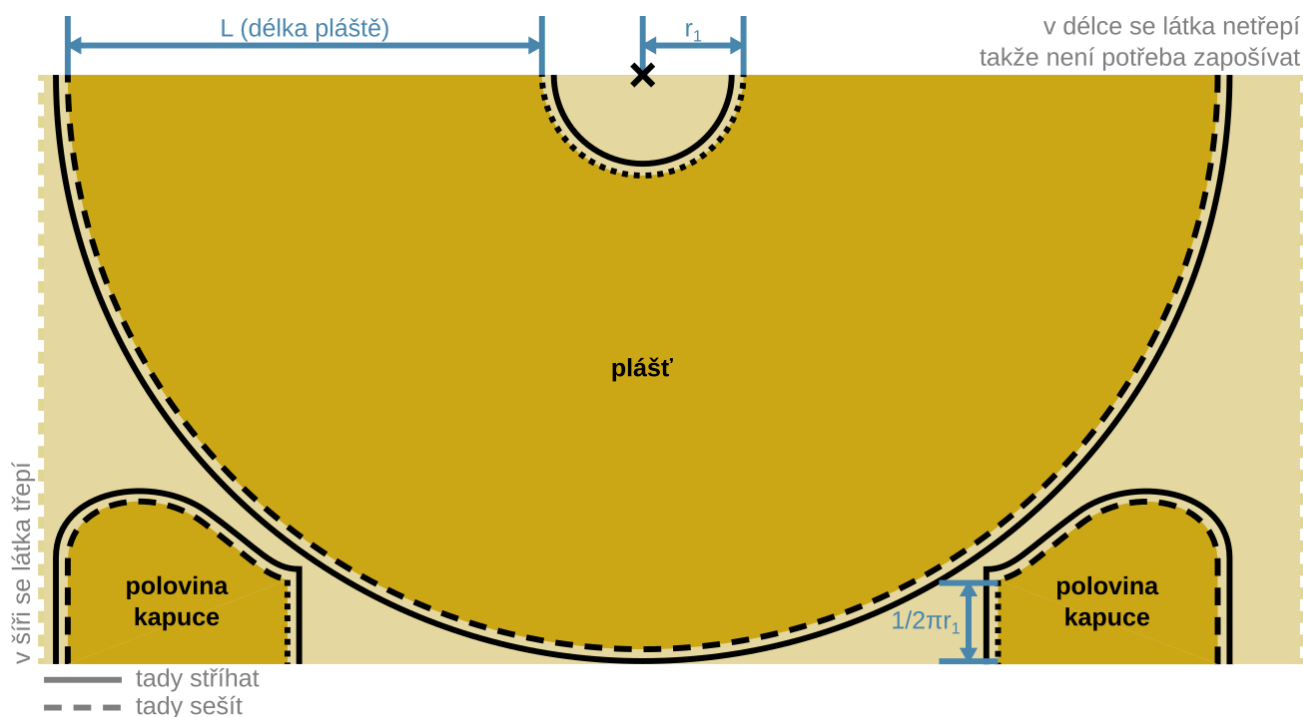
- skvěle vypadá plášť z půlkruhu s vystřiženým otvorem na hlavu
- délka může být jakákoliv a záleží na vašich preferencích a šíři látky, kterou máte
- pokud měříte přes 160 cm a chcete plášť skoro až k zemi, budete potřebovat 3 metry látky o šíři (široké) 140 nebo 150 centimetrů
- pokud někde získáte (v sekáči nebo domácí vyřazený) nezkrácený závěs, většinou má tyto rozměry
- potřebujete obdélník, kde je jedna strana 2x delší než ta kratší (třeba látku o rozměrech 240x120 cm)
- ilustrační rozměry jsou na plášť vhodný pro velkého táborníka, dospělého
- menší táborníci do 10 let mohou mít rozměry (hlavně délku) o něco menší
- když budete chytře stříhat, stačí vám olemovat jen spodní lem pláště a otvor na hlavu (viz obrázek)
 - látka totiž bývá v rolích, ze kterých se pak stříhá na menší kusy - obě dlouhé podélné strany
 - mají pevné kraje, které se netřepí - a ty druhé dvě strany (kde se látka ustříhla z role) se třepí a je potřeba je zapošít - trčí z nich volné nitě (viz nákres stříhání na další straně)
 - když si plášť nakreslíte a vystřihnete podle našeho návodu, nemusíte lemovat dlouhé strany látky od krku dolů, ani část kapuce u obličeje
- před šitím a stříháním budete potřebovat trochu matematiky
 - rozmyslete si délku pláště (L) - měříte od spodní části krku až tam, kde chcete, aby vám plášť končil
 - r1 je poloměr díry na krk - cca 15-20 cm
 - kratší strana vaší látky minus r1 vám dá maximální délku pláště z dané látky (látka o rozměru 140x280 cm vám umožní plášť maximální délky 120 cm + 20 cm díru na krk)
 - pokud chcete kapuci (ta bude ze dvou dílů), potřebujeme, aby na sebe přesně seděly polovina půlkruhové díry na krk a spodní strana kapuce - obojí je dlouhé $\frac{1}{2} \cdot \pi \cdot r_1$ (obvod čtvrtiny kruhu)
 - při poloměru r1 = 15 cm bude tento rozměr 24 cm
 - při poloměru r1 = 18 cm to bude 28 cm
- pokud je látka zmačkaná, tak ji vyžehlete (! vždy žehlete jen na žehlícím prkně !)
- potom ji rozložte na podlahu (někam, kam se vám vejde)
- připravte si tužku/fixu a provázek/krejčovský metr - pomůže, když máte k sobě pomocnou cizí ruku
- najděte si polovinu delší strany na netřepivém kraji látky a odtamtud si vyznačte půlkruh o poloměru r1 pomocí krejčovského metru nebo tužky a provázku - vlastně takové velké kružítko
- potom si vyznačte ten velký půlkruh, o rozměru r1 plus L (délka pláště)

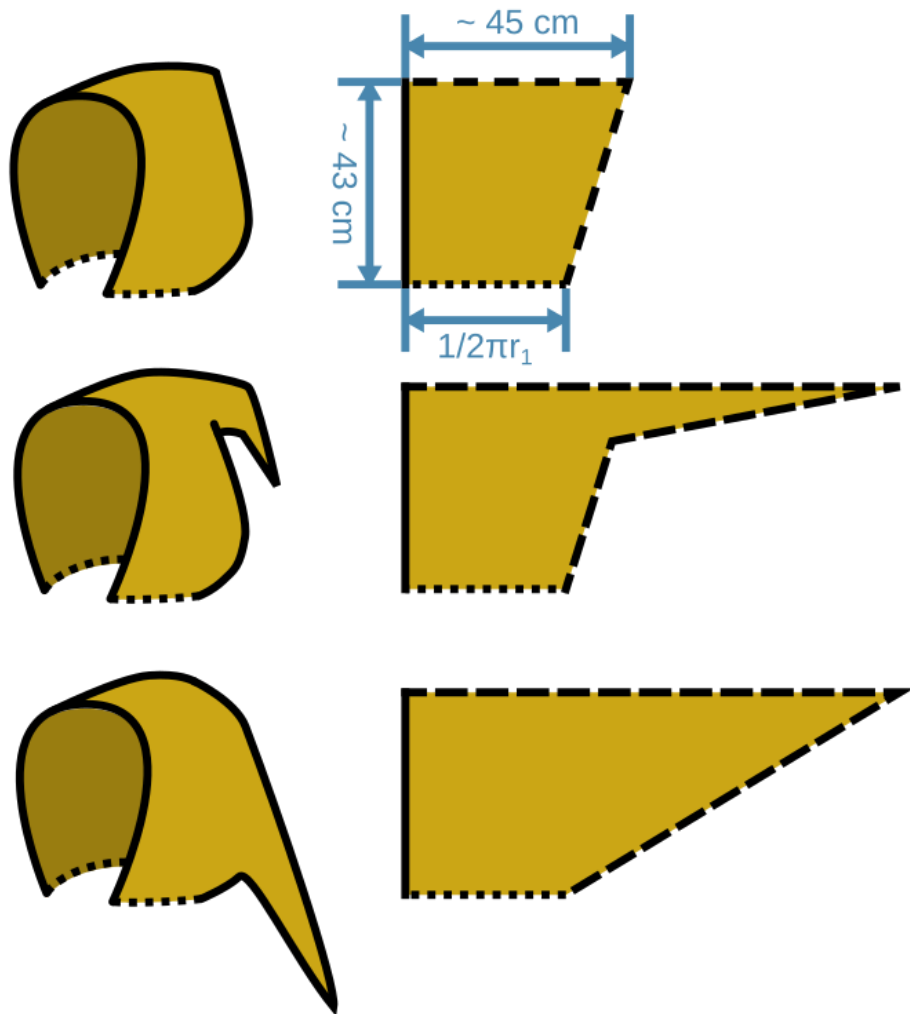
kapuce

- pokud děláte kapucu, připravte si nejdřív na větší kus papíru nebo kartonu tvar kapuce, který potom dvakrát obkreslíte na látku a vystřihnete
- náčrt, tvary kapucí a přibližné rozměry jsou na dalším z obrázků - tvar kapuce je čistě na vás
- pokud máte výrazný rozdíl mezi rubem a lícem na látce, dejte si pozor při stříhání kapuce.
- dva díly na kapuci vystřihněte zrcadlově, ať jdou potom k sobě správně přiložit (jako na obrázku)
 - jednu polovinu kapuce na látku obkreslete jednou stranou kartonu a druhou polovinu kapuce druhou stranou kartonu (aby byly obě strany osově souměrné)
 - tečkovaná místa přijdou přišít k otvoru na hlavu na plášti
 - čárkovaná místa se sešijí s druhým kusem látky na kapucu a olemují
- na olemování si ještě přidejte 2 cm navíc až budete stříhat (stříhejte 2 cm od nakreslené čáry, aby potom plášť i díly kapuce byly větší - bude potřeba tyto díly olemovat, aby se netřepily)

postup

- pokud neděláte kapucu, přeskočte na krok č. 4
- 1. sešijte si rovným stehem oba díly kapuce k sobě
 - položíte díly na sebe lícem - stranou látky která bude ve finále koukat ven - k sobě
 - zvenku je teď vidět rubová, ošklivější strana
 - sešijte pouze části, které jsou na obrázku čárkované (tečkované se budou přišívat k plášti)
- 2. stejnou část jako v kroku 1 teď olemujete, aby se látka netřepila
- 3. přišpendlíte si kapucu k plášti - tečkované části k sobě - a sešijte rovným stehem
- 4. švy z kroku 3 ještě olemujete
 - pokud neděláte kapucu, olemujete díru na krk
 - (dvakrát zahrnout a sešít rovným stehem, nebo olemovat vvvvv na stroji)
- 5. spodní okraj pláště si založte 1 cm a poté ještě jednou
 - pomocí špendlíků, aby se schoval třepivý okraj a přišijte rovným stehem
 - pozor, toto dvojité zahýbání a špendlení je u půlkolového pláště asi nejnáročnější krok
- 6. pak už zbývá nějaké pěkné zapínání, aby z vás plášť nespádl, a máte hotovo
 - inspirace na zapínání pláště najdete níže
- 7. případně si můžete našít poutko na pověšení, vnitřní kapsy ze zbytků látky, ozdobit kraje pláště kontrastní nitkou/vyšívací bavlnou

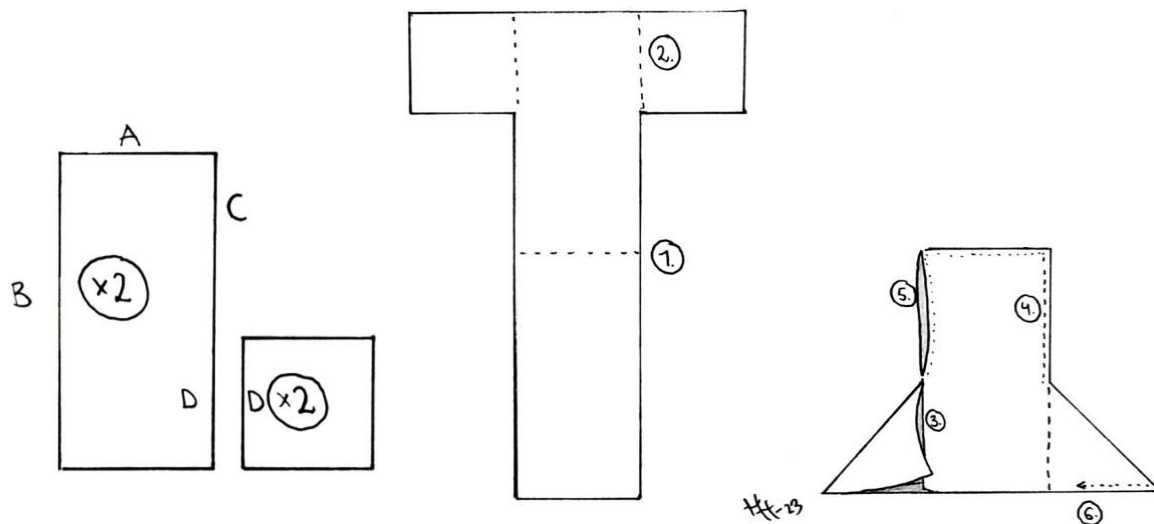

- zapínání pláště
 - knoflík a šňůrka - každý na jednu stranu
 - plášťová spona z drátu
 - různé koupené plášťové spony
 - dvě šňůrky na zavázání

Kápě

- v případě, že si nechcete komplikovat život přišíváním kapuce k plášti nebo po plášti vůbec netoužíte, můžete si vyrobit i samostatnou kápi
 - typická středověká kápě je trochu složitější a náročnější na spotřebu látky, takže tu máme návod na více vikingskou kápi (návod jsme přeložili, originál v angličtině včetně fotek zde: <https://handcraftedhistory.blog/2024/01/30/skjoldehamn-hood-tutorial/>)
 - na kápi potřebujete 2 obdélníky (nebo 1 dlouhý a ušetříte si jedno sešívání) a 2 menší čtverce
 - rozměry z originálního návodu - větší, spíš pánská - A 32 cm, B 60 cm, C 34 cm, D 26 cm
 - rozměry Barča (1. obrázek) - menší kápě, dámská, dětská - A 31, 52 cm, C 30 cm, D 22 cm
 - rozměr C je otvor na hlavu (B minus D), rozměr A si udělejte i větší, ať kápi přetáhnete přes hlavu
 - nezapomeňte si k rozměrům přidat ještě cca 2 cm navíc na švy
 - postup bude víc jasný při pohledu na nákres níže
 - tip - když při střihání budete mít stranu B na obou obdélnících na netřepivém okraji látky, nemusíte ji pak lemovat
 - 1. nejdřív si sešijete (a olemujete) šev nahoře na hlavě (pokud jste neměli dlouhý kus vcelku)
 - 2. potom přišijete čtverce k jednomu z obdélníků
 - 3. následně i ke druhé straně
 - 4. sešijete a olemujete zadní část obdélníku
 - 5. a nakonec olemujete otvor pro hlavu
 - 6. a olemujete také celý spodní lem
- prostor na malém čtverci vpředu můžete využít na výšivku, třeba vašeho rodu
 - nebo můžete jinak barevnou nití/bavlnkou prošívat třeba spodní lem kápě

Přehoz

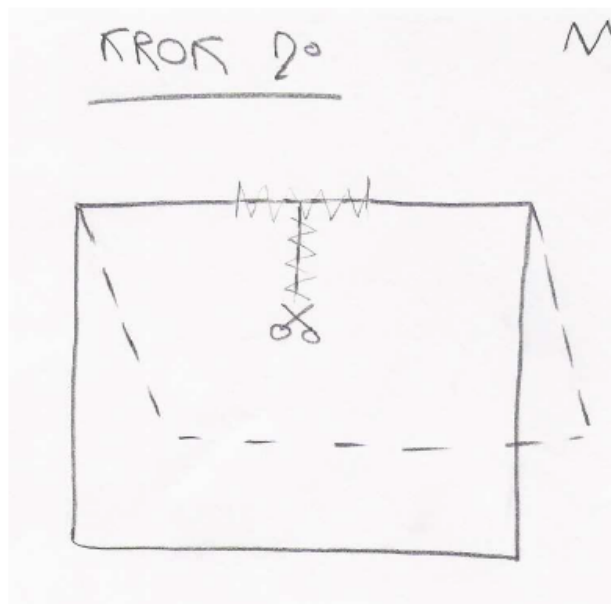
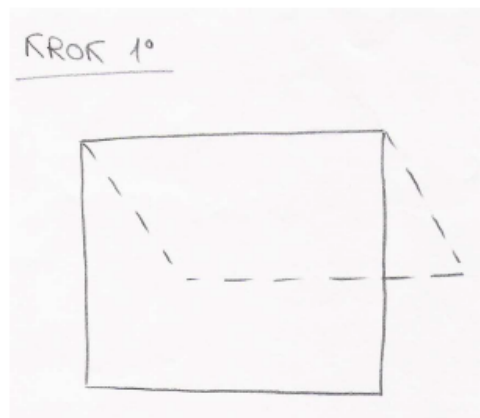
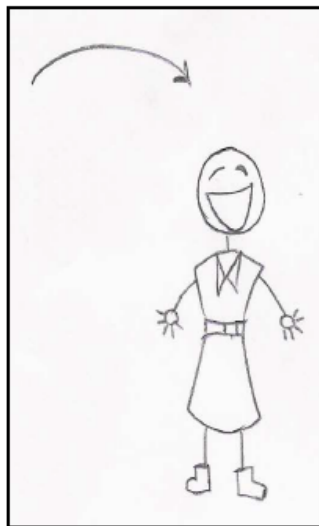
- základním přehozem může být obdélník látky, dvakrát delší než bude jeho výsledná délka (měřte zhruba od ramen po kolena) a široký jako váš hrudník plus něco navíc (5-10 cm), ať se v tom můžete hýbat
 - v půlce vystříhnete otvor na hlavu (a olemujete)
 - nechte si prostor na ruce (ten jen olemujete)
 - a sešijte pod rukama až dolů (lze vynechat, když jste v časové tísní)
 - nakonec olemujete spodní lem
 - a přepásejte třeba páskem

Krok 1 : Vezmete prostěradlo a přeložíte ho přesně na poloviny (viz. obrázek).

Krok 2: V prostředku přeložené části vystříhnete přes obě půlky polokruh na hlavu. Na přední části je lepší z prostředky nastříhnou několik centimetrů, aby se tam hlava vešla a díra na hlavu nemusela být tak obrovská. A vypadá to i líp.

Nezapomeňte na zaentlování okrajů. Pokud jste pracovali s celým prostěradlem, jeho okraj entlovat nemusíte, ale díru kolem krku ano. Jde jen o to látku u krku zahrnout asi o centimetr dovnitř a entlem přišít. V tom malém výstřížečku udělat to samé.

A když si to oblečete a přepásáte, je to hotovo a vy jste oblečení.

Košile/tunika

- pokud vás šití stále baví, máte všechny výše uvedené kousky, můžete si ušít i košili/tuniku, kterou si můžete obléct pod přehoz, případně nosit i samostatně k nějakým kalhotám
- pěkný návod podobně jako na kápi najdete v odkazu zde:
<https://handcraftedhistory.blog/2021/04/30/how-to-make-a-medieval-linen-shirt/>

Doplňky

- svůj kostým také můžete doplnit originálními doplňky
 - opasek
 - měšec nebo jiný váček, zavěšený na opasku
 - brašna
 - kožešiny (třeba z chlupaté rohožky)
 - meč a štít (dá se vyrobit i z kartonu)

Další inspirace z předchozích táborů

